



Prof. Schweitzer József emlékének

2015. március 26.:
Az ortodoxia

Zsidó irányzatok, modern értékek

BBN-HEB-341.9, BBN-HEB11-234.4,
BMA-HEBD-322.5,
BBV-101.45, BMVD-101.75,
BMA-VALD-452:1, BMA-VALD-518:2

Biró Tamás

Következő alkalomra: projektek

Ötletek projektekhez

- Kettős lojalitás > Kis Olivia
- Bibliakritika, történetiség, történelmi változás > Szitási Janka
- Teremtés, ősrobbanás, evolúció > Kulifai Sára
- Nők szerepe a zsidóságban
- Egyneműek házassága, homoszexualitás elfogadása > Bernhardt Dániel
- Esztétika és liturgia (változtatások a sziddurban, építészet, orgona...)
- Zsidók és nem-zsidók (antiszemitizmus, kiválasztottság...) > Keszeg Jenő
- A halákha szerepe, jelentősége, mibenléte > Nemeshegyi Dávid
- A rabbi szerepe > Biró Tamás
- A messiáshoz való viszony > Ónody Péter
- Vegyes házasság > Kis Diána

Kiindulás: néhány tipp

- Bibliakritika: Biró T: Szeminárium és bibliakritika: Elzász Bernát és a Rabbiképző Teológiai Egylete az Egyenlőség hasábjain. In: Babits Antal (ed.): *Papírhíd, az egyetemes kultúra szolgálatában. Scheiber Sándor születésének 100. évfordulójára*. Logos Kiadó, 2013, pp. 211–258. <http://birot.hu/Scheiber-2013/>.
- (Természet)tudomány és zsidó vallás: Yeshayahu Leibowitz: *Religion and Science in the Middle Ages and in the Modern Era*. 1976.
- Heteronormativitás: S. Greenberg. *Wrestling with God and men: Homosexuality in the Jewish tradition*. University of Wisconsin Press, 2004. [61.8.9.Gre.1.]
- Vegyes házasság: magyar zsidó folyóiratok vonatkozó cikkei a polgári házasság bevezetése (1895) után.
- Kettős lojalitás: *Contemporary Jewry* c. folyóirat 34:3 (2014. október) száma. (*If Canada and Israel are at War, Who Gets My Support?*)

Egy kutatási projekt szerkezete

1. Háttér, általános motiváció → a kutatás tárgya.
2. A kutatási kérdés megfogalmazása: a lehetséges válaszok halmaza jól meghatározható. (*mi? hány? mikor? igen/nem? és nem: miért, hogyan?*)
3. A kérdés megválaszolásához szükséges módszertan kiválasztása.
4. A primer eredmények bemutatása.
5. A kutatási kérdés megválaszolása. Diskusszió, a válasz árnyalása, stb.
6. Összefoglalás: hozzájárulás a kutatás tárgyának a megismeréséhez. Nyitva hagyott kérdések, *future work*.

Egy kutatási projekt szerkezete: *a rabbi szerepe*

1. Háttér, általános motiváció → a kutatás tárgya.

(1) A rabbi a közösség központi alakja, a zsidóság szellemi életének a meghatározója... Tényleg? (2) A pap (kohén, stb.) különleges személy, különleges hatalommal, jogkörrel, rituális képességekkel. A lelkész nem/kevésbé. A rabbi?

2. A kutatási kérdés megfogalmazása: a lehetséges válaszok halmaza jól meghatározható. *(mi? hány? mikor? igen/nem? és nem: miért, hogyan?)*

Kik tekintik a rabbit különleges személyiségnek, és kik nem? A válasz: személyek egy halmaza (akik igen), és személyek egy halmaza (akik nem). Rossz kérdés: Hogyan alakult a rabbi szerepe és megítélése a 19-21. század irányzataiban?

3. A kérdés megválaszolásához szükséges módszertan kiválasztása.

Egy kutatási projekt szerkezete: *a rabbi szerepe*

1. Háttér, általános motiváció → a kutatás tárgya.
2. A kutatási kérdés megfogalmazása: a lehetséges válaszok halmaza jól meghatározható. *(mi? hány? mikor? igen/nem? és nem: miért, hogyan?)*
3. A kérdés megválaszolásához szükséges módszertan kiválasztása.
 - *19. század végi és 20. századi magyar zsidó folyóiratok rabbikról szóló cikkei.*
 - *Oral history-anyagok, szóbeli interjúk, megfigyelés a terepen.*
 - *Internetes keresések.*
 - *Másodlagos szakirodalom olvasása.*

Mára kértem

Emailben (biro.tamas@btk.elte.hu), szerda estig:

1. A téma meghatározása *egy főnévi csoporttal.*
2. A kutatási kérdés meghatározása *egy kérdő mondattal.*
3. A lehetséges válaszok halmazának a meghatározása.
4. Javasolt kutatási módszertan *főnévi csoportok felsorolása.*

A tavaszi szünet alatt

– mindenki, aki jegyet szeretne szerezni!

1. Téma, kutatási kérdés, lehetséges válaszok – véglegesítendő:
emailt kérek április 1-jéig, amire válaszolok, amire kérek választ, stb.
2. Ezek alapján: a módszertan fokozatos meghatározása április 8-ig.
3. A kutatás első lépéseként („pilot”):
kutatás az interneten: honlapok, fb-csoportok, stb.
4. Április 8.: mindenkitől egy-egy szigorúan 3 perces prezentáció,
amelyben felsorolják a témát, kérdést, lehetséges válaszokat,
módszertant + bemutatják az internetes kutatás eredményeit.

Viszony a történelemhez
és a *Sulhan Arukhhoz*

Modernitás vs. hagyomány: egy első modell

Skála

- | | |
|--------------------------------------|-----------------------------------|
| • A modernitás teljes elfogadása, | a hagyomány teljes elutasítása. |
| • A modernitás teljes elfogadása, | a hagyomány részleges elfogadása. |
| • A modernitás részleges elfogadása, | a hagyomány részleges elfogadása. |
| • A modernitás részleges elfogadása, | a hagyomány teljes elfogadása. |
| • A modernitás teljes elutasítása, | a hagyomány teljes elfogadása. |

Kérdések:

- Lehet-e kompromisszumokat kötni? Mi mivel egyeztethető össze?
- Mi a primer motiváció, és mi a szekunder magyarázkodás?

A zsidóság irányzatai

- Első megközelítés: három nagy ág
 - Ortodoxia > azon belül ld. később, ill. OP előadása
 - Neológia (M.o.-on), conservative/maszorti mozgalom, „pozitivistá történeti zsidóság” > nagy belső heterogenitás
 - Reform > azon belül ld. később
- Vagy inkább spektrum? Átfedésekkel?
- És milyen szempontból határozzuk meg az irányzatokat?
 1. Szervezeti szempontok
 2. Ideológia (*csak a szellemi elit?*)
 3. Szociológiai szempontok: vallásgyakorlat, iskolázottság, foglalkozási szerkezet
társadalmi-gazdasági státusz, etikai és esztétikai értékrend...

Deklaratív állítások vs. a valóság és a gyakorlat

belső heterogenitás

O.P. az ortodoxia irányzatairól

http://birot.web.elte.hu/courses/2015-iranyz/OP_Ortodox_valaszok.pdf

Viszlát két hét múlva csütörtökön!